

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «ІГЛІН ПРОТИ УКРАЇНИ»
CASE OF IGLIN v. UKRAINE

(Заява № 39908/05)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

12 січня 2012 року

ОСТАТОЧНЕ

12/04/2012

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Іглін проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Дін Шпільманн (Dean Spielmann), *Голова*,

Елізабет Фура (Elisabet Fura),

Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),

Марк Віллігер (Mark Villiger),

Енн Пауер-Форд (Ann Power-Forde),

Андре Потоцький (Andre Potocki), *судді*,

Михайло Буроменський, *суддя ad hoc*,

а також Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,
після обговорення за зачиненими дверима 6 грудня 2011 року
постановляє таке рішення, що було ухвалене в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 39908/05), яку 28 жовтня 2005 року подав до Суду проти України громадянин України пан Руслан Анатолійович Іглін (далі — заявник) згідно зі статтею 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).

2. Заявник, якому було надано юридичну допомогу, представляли пан М. Тарахкало та пан А. Крістенко, юристи, що практикують в м. Харкові. Уряд України (далі — Уряд) представляли його Уповноважені — пан Ю. Зайцев і пані В. Лутковська.

3. Заявник стверджував, зокрема, що умови тримання його під вартою були такими, що принижують гідність, та що він не мав ефективних засобів юридичного захисту щодо цих скарг; що він був позбавлений гарантій справедливого суду та що державні органи перешкождали йому у здійсненні його права на подання індивідуальної заяви до Суду.

4. 16 листопада 2009 року Голова п'ятої секції вирішив повідомити про заяву Уряд. Було також вирішено одночасно розглянути питання щодо прийнятності та суті заяви (пункт 1 статті 29 Конвенції).

5. Пані Г. Юдківська, суддя, обрана від України, не могла брати участь у справі (правило 28 Регламенту Суду). Голова палати вирішив призначити пана Михайла Буроменського в якості судді *ad hoc* (підпункт «b» пункту 1 правила 29).

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

6. Заявник народився у 1981 році та наразі відбуває покарання у виді довічного позбавлення волі в м. Ізяславі.

А. Кримінальне провадження щодо заявника

7. 21 лютого 2002 року заявника було визнано винним у вчиненні розбою та інших злочинів та засуджено до 13 років позбавлення волі. Для відбування покарання його було переведено до Криворізької виправної колонії.

8. Під час відбування заявником покарання щодо нього було порушено іншу кримінальну справу, в рамках якої йому висувались обвинувачення у бандитизмі, вчиненні умисного вбивства та інших насильницьких злочинів. У невизначену дату в якості захисника заявника було призначено Н. Н., якого в подальшому замінив А. К.

9. У невизначену дату справу щодо заявника та кількох інших осіб було направлено до апеляційного суду Дніпропетровської області (далі — апеляційний суд), що діяв як суд першої інстанції. Обвинувачення щодо заявника включали участь у банді, будучи членом якої він брав участь у вчиненні трьох вбивств з корисливих мотивів, вчиненні кількох розбоїв, незаконному поводженні з вогнепальною зброєю та у незаконному заволодінні транспортним засобом.

10. Під час судового провадження заявник зізнався у тому, що брав участь у вчиненні кількох розбоїв та інших злочинів, які йому було інкриміновано. Проте, він стверджував, що його особиста роль у вчиненні вбивств була незначною та що при вчиненні одного з трьох вбивств він не мав жодного наміру отримати особисту вигоду.

11. Заявник також скаржився до суду, що під час досудового слідства слідчі органи катували його. Суд надав прокуратурі Дніпропетровської області вказівку провести перевірку за скаргою заявника. Прокуратура не встановила ознак застосування до заявника жорстокого поводження.

12. 6 січня 2005 року заявника було визнано винним у вчиненні інкримінованих йому злочинів і засуджено до довічного позбавлення волі.

13. Заявник та А. К. (його захисник) подали окремі касаційні скарги. Захисник заявника оскаржив оцінку судом фактів та застосування ним законодавчих положень щодо кількох епізодів та клопотав про пом'якшення покарання.

14. Заявник, зі свого боку, скаржився, перш за все, на суворість вироку, на жорстоке поводження з боку слідчих органів та на те, що суд не допитав З., іншого стверджуваного члена банди, який перебував у розшуку. У своїй скарзі заявник також зазначив, що хотів би далі обґрунтувати свої доводи, як тільки йому буде надано можливість ознайомитися з матеріалами справи.

15. 23 і 24 березня, а також 4 і 5 квітня 2005 року заявника привозили у приміщення апеляційного суду для ознайомлення з матеріалами справи, аби він міг підготувати свою касаційну скаргу. Заявник написав розписки, в яких зазначалося, що він ознайомився з усіма матеріалами справи.

16. 14 червня 2005 року Верховний Суд України відклав розгляд справи на 13 вересня 2005 року для того, щоб забезпечити присутність заявника та інших підсудних в судовому засіданні.

17. 28 червня 2005 року заявник подав до Верховного Суду скаргу на те, що він належним чином не ознайомився з матеріалами справи. Він зазначив, зокрема, що його тільки чотири рази доставляли в архів суду для ознайомлення з матеріалами справи. Він також зазначив, що увесь час перебував у наручниках, і це не тільки спричиняло фізичний біль, але й позбавляло його можливості робити записи. Насамкінець, заявник зазначив, що його примусили підписати розписки про те, що він належним чином ознайомився з усіма матеріалами кримінальної справи. Заявник просив Верховний Суд забезпечити йому можливість ознайомитися з матеріалами справи у присутності свого захисника.

18. 13 вересня 2005 року заявник подав до Верховного Суду клопотання про відкладення слухання справи з огляду на неявку його захисника. Він також просив Верховний Суд зобов'язати А. К. належним чином виконувати свої професійні обов'язки, допустити до участі у справі в якості його захисника Л. Л., його мати, та надати йому можливість ознайомитися з матеріалами справи для підготовки свого захисту.

19. Того ж дня Верховний Суд відклав слухання справи. Суд зазначив, що клопотання заявника щодо надання додаткового часу для ознайомлення з матеріалами справи було необґрунтованим, оскільки той підписав розписки про те, що ознайомився з усіма матеріалами справи. З іншого боку, Верховний Суд визнав занепокоєння заявника з приводу відсутності його захисника обґрунтованим та постановив:

«Надати [заявникові] можливість ... запросити адвоката чи захисника для участі в касаційному розгляді справи для захисту його інтересів...

Керівництву СІЗО надати [заявникові] допомогу у встановленні зв'язку з захисником або особами, які можуть запросити захисника».

20. 15 вересня 2005 року заявник подав до Верховного Суду скаргу на те, що його не було ознайомлено з касаційними скаргами, поданими іншими учасниками провадження.

21. 4 жовтня 2005 року Верховний Суд провів засідання у справі заявника за відсутності його захисника. На початку засідання заявник

просив про те, щоб Верховний Суд надав відповіді на його попередні клопотання. Прокурор висловив думку, що заявник мав достатньо можливостей для ознайомлення з матеріалами справи. Суд відхилив клопотання заявника як необґрунтовані та залишив вирок суду першої інстанції без змін.

22. 12 червня 2006 року Секретар Суду попросив заявника надати завірені копії його скарг та клопотань до апеляційного суду і до Верховного Суду.

23. 29 червня 2006 року заявник звернувся до архіву апеляційного суду з проханням надати йому вищезазначені документи у зв'язку із запитом Секретаря.

24. 6 липня 2006 року апеляційний суд відхилив це клопотання, посилаючись на те, що національним законодавством не передбачається обов'язок робити копії документів з матеріалів справи.

25. 31 січня 2007 року Л. Л., мати заявника, яка також на той час діяла як його представник в конвенційному провадженні, подала до апеляційного суду нове клопотання від його імені. Зокрема, посилаючись на статтю 34 Конвенції, вона просила, щоб апеляційний суд або вислав поштою на її домашню адресу завірені копії документів, які запитувались Секретарем Суду, або повідомив її у письмовій формі про те, куди вони можуть бути їй надіслані.

26. 9 лютого 2007 року апеляційний суд відмовив у задоволенні її клопотання, не надавши документів та зазначивши, що «чинним *Кримінально-процесуальним кодексом на суд не покладається обов'язок з копіювання матеріалів, що містяться у справі*».

В. Умови тримання заявника під вартою

27. З 27 січня 2004 року по 4 серпня 2006 року, за винятком певних нетривалих періодів, заявник тримався під вартою у Дніпропетровському слідчому ізоляторі № 3 (далі — СІЗО № 3).

1. Викладення фактів заявником

28. Згідно з твердженнями заявника він більшу частину дня тримався під вартою разом з іншою особою у камері розмірами 1,90 на 3,70 кв. м. Спальне місце заявника розмірами 1,70 м на 50 см мало спинки з обох кінців. Враховуючи те, що зріст заявника становив 1,84 м, він не міг витягнутися на ліжку у повний зріст і нормально спати. Камера була розташована у підвальному приміщенні, в якому майже не було доступу денного світла та свіжого повітря; при цьому електричне освітлення було тьмяним, а примусової вентиляції не було. На вікнах були ґрати, що ще більше перешкоджало доступу

природного освітлення. Крім того, вони перекривалися верхнім ярусом ліжка. Повітря було вологе, а вентиляція камери була недостатньою. Туалет не був відокремлений від житлового приміщення камери і часто забивався. У камері був відчутний запах екскрементів. Для того, щоб запобігти розповсюдженню неприємних запахів, заявник зробив накриття для туалету («грушу»). Проте, його було вилучено адміністрацією СІЗО. Так само, без будь-якої видимої причини, адміністрація СІЗО вилучила деякі з його речей, включаючи їжу, телевізійну антену та мотузку, без якої було неможливо відкрити вікно. Як наслідок, доступ заявника до інформації із зовнішнього світу було вкрай обмежено; крім того, він не міг відкривати вікно, щоб провітрювати приміщення від запахів з туалету. Порції їжі були замалі. Харчування здебільшого складалось з пшеничної каші та хліба. Особи, що трималися під вартою, могли митися, зістригати нігті та голитися тільки раз на тиждень у спеціальному банному приміщенні. Усі особи, що трималися під вартою, користувались одними ножицями. Під час зрізання нігтів та гоління одна рука у них залишалась прикутою наручниками до стіни, що було принизливим.

29. 11 листопада 2005 року співкамерник заявника вдарив його по голові металевим кухлем, поки той спав, спричинивши йому відкриту рану. Незважаючи на численні прохання заявника про надання медичної допомоги з приводу цієї події, його рану лише обробили перекисом водню та перебинтували. Наслідком травми заявника стали часті головні болі, запаморочення, блювота, гній з кров'ю, що сочився з вуха; усе це він лікував самотійно власною сечею.

30. 28 лютого 2006 року заявника було сильно побито працівниками СІЗО буцімто за організацію спілкування між камерами. Незважаючи на його численні прохання про надання медичної допомоги з приводу тілесних ушкоджень, яких він зазнав унаслідок побиття, йому просто давалися знеболюючі препарати.

31. Заявник надав копії своїх скарг до різних органів, у яких викладалися різноманітні аспекти побутових умов тримання його під вартою, включаючи скаргу від 4 лютого 2006 року на адресу Генеральної прокуратури України. У цій скарзі заявник описував умови тримання його під вартою, зробивши особливий наголос на поганій вентиляції, а також скаржився на свавільне вилучення різних особистих речей, включаючи саморобне накриття для туалету та мотузку для відкривання та закривання вікна. Під цією скаргою стояв також підпис співкамерника заявника А. З., яким той підтверджував, що заявник надіслав скаргу 4 лютого 2006 року. З матеріалів справи вбачається, що на цю скаргу заявник відповіді не отримав.

32. Заявник також стверджував, що декілька разів адміністрація СІЗО відмовлялася пересилати його скарги та її представники рвали

їх на очах заявника, радячи йому припинити скаржитись заради його власного блага.

2. Викладення фактів Урядом

33. Уряд стверджував, що умови тримання заявника під вартою у СІЗО № 3 були адекватними. Уряд надав довідку від адміністрації СІЗО, датовану лютим 2010 року, в якій засвідчувалося, що згідно з проведеною у той день перевіркою у кожній камері було щонайменше по 3,5 кв. м житлової площі на кожну особу. Розміри ліжок, що використовувалися в СІЗО, становили 185 на 70 см. Камери у підвальному приміщенні, в яких трималися засуджені до довічного позбавлення волі, мали вікна розмірами 110 на 100 см, що дозволяли доступ денного світла у достатній кількості. Ввечері камери освітлювалися 100 ВТ лампами, що давало змогу особам, які трималися під вартою, читати та писати, не завдаючи шкоди своїм очам. Кожне вікно мало спеціальну кватирку, яку можна було відкрити для провітрювання камери. На додаток до цього, примусове провітрювання камер забезпечувала електрична вентиляційна система у коридорі. Камери були обладнані батареями центрального опалення, які забезпечували стабільну температуру між 18 та 20 градусами за шкалою Цельсія. Кожна камера була обладнана двома металевими ліжками, стільцем, полицею для особистих речей, столом, двома маленькими тумбочками, які також можна було використовувати для сидіння, вішалкою, водопровідним краном і раковиною, дзеркалом та туалетом. Туалет був обладнаний «сифоном» для запобігання розповсюдженню неприємних запахів та був відокремлений від житлового приміщення камери стаціонарною перегородкою.

34. Щодо санітарних заходів Уряд також стверджував (не надавши жодних підтверджуючих документів), що особи, які тримаються під вартою, щотижня користувались банним приміщенням, де їм також надавалися бритви для гоління та ножиці. У камерах та інших приміщеннях регулярно проводилася дезінфекція. Двічі на рік (навесні та восени) проводилися заходи зі знищення щурів та дезінфекція усіх приміщень СІЗО. Особи, що тримаються під вартою, тричі на добу забезпечувалися кухарями СІЗО свіжоприготованим харчуванням. Харчові продукти були різноманітними та відповідали затвердженим нормам харчування.

35. Жодних випадків вилучення або пошкодження адміністрацією СІЗО майна заявника зафіксовано не було.

36. Стосовно медичної допомоги, то 5 грудня 2005 року заявникові було діагностовано гострий інфекційний отит. 6 лютого 2006 року його оглянув отоларинголог, і йому було діагностовано свищ в одному з каналів вуха. Між 29 січня та 7 лютого 2007 року заявник перебував на стаціонарному лікуванні у зв'язку з розтягом м'язів ноги. У лютому

2007 року, після переведення заявника до виправної колонії для відбування покарання, йому було зроблено операцію з видалення чужорідного тіла з каналу його лівого вуха.

37. Що стосується події 28 лютого 2006 року, то заявник ніколи не скаржився щодо цього до національних органів. Немає жодних свідчень того, що ця подія взагалі мала місце.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ

A. Кримінально-процесуальний кодекс України 1960 року

38. Відповідні положення Кримінально-процесуального кодексу України у редакції на час подій передбачали таке:

Стаття 47. Порядок запрошення і призначення захисника

«...»

Захисник призначається у випадках:

...

2) коли ... підсудний бажає запросити захисника, але за відсутністю коштів чи з інших об'єктивних причин не може цього зробити.

...

...коли неможлива явка захисника, обраного ... підсудним,— протягом семидесяти двох годин, ... суд [має] право запропонувати ... підсудному запросити іншого захисника. Якщо і цей захисник не зможе з'явитися для участі в справі протягом двадцяти чотирьох годин, а також у випадках, коли ... підсудний протягом того ж строку не запросить іншого захисника, ... суддя постановою, а суд — ухвалою самі призначають захисника».

Стаття 393. Прийняття касаційним судом нових матеріалів

«На ствердження або спростування доводів, викладених у скарзі або поданні, особи, що їх подали, мають право подати до касаційного суду документи, яких не було в справі ...»

Стаття 395. Обсяг перевірки справи касаційним судом

«Касаційний суд перевіряє законність та обґрунтованість судового рішення ... в тій частині, в якій воно було оскаржене. Суд касаційної інстанції вправі вийти за межі касаційних вимог, якщо цим не погіршується становище засудженого чи виправданого ...»

Стаття 396. Результати розгляду справи судом касаційної інстанції

«Підставами для скасування або зміни вироку, ухвали, постанови є:

- 1) істотне порушення кримінально-процесуального закону;
- 2) неправильне застосування кримінального закону;
- 3) невідповідність призначеного покарання тяжкості злочину та особі засудженого.

Вирок місцевого, апеляційного суду, постановлений ним як судом першої інстанції, може бути скасований або змінений і в зв'язку з однобічністю, неповнотою дізнання, попереднього чи судового слідства або невідповідністю висновків суду, викладених у вироку, фактичним обставинам справи ...»

В. Матеріали, що стосуються умов тримання під вартою

39. Відповідні матеріали Ради Європи та інші документи, якими встановлюються стандарти умов тримання під вартою, та міжнародні доповіді стосовно умов тримання під вартою в Україні викладені у рішенні від 1 липня 2010 року у справі *«Давидов та інші проти України»* (*Davydov and Others v. Ukraine*), заяви №№ 17674/02 і 39081/02, пп. 101–108.

ПРАВО

І. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ У ЗВ'ЯЗКУ З УМОВАМИ ТРИМАННЯ ЗАЯВНИКА ПІД ВАРТОЮ ТА ПОБИТТЯ ЗАЯВНИКА ПРАЦІВНИКАМИ СІЗО

40. Заявник скаржився на те, що умови тримання його під вартою в Дніпропетровському СІЗО № 3, включаючи побутові та санітарні умови, а також медичне обслуговування, були нелюдськими та такими, що принижують гідність, а також на те, що 28 лютого 2006 року його було побито працівниками СІЗО і ефективного розслідування його скарги на жорстоке поводження здійснено не було. Щодо цих скарг заявник посилався на статтю 3 Конвенції, яка передбачає таке:

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

А. Прийнятність

1. Умови тримання під вартою

41. Уряд стверджував, що заявник не вичерпав національних засобів юридичного захисту стосовно його скарги на умови тримання під вартою. Зокрема, його скарга у разі подання могла бути розглянута національними судами трьох інстанцій (у цьому відношенні Уряд посилався на статтю 55 Конституції України, статтю 2481 Цивільного процесуального кодексу та на статтю 2 Кодексу адміністративного судочинства); або він міг звернутися зі скаргами до прокуратури.

42. Заявник не погодився. Він стверджував, що засоби юридичного захисту, на які посилався Уряд, були неефективними.

43. Суд зауважує, що він вже відхиляв аргументи щодо невичерпання засобів юридичного захисту, подібні до тих, що були висунуті Урядом у цій справі, у великій кількості інших справ, в яких скарги стосувалися проблем системного характеру, що існують в національній пенітенціарній системі (див., наприклад, ухвалу щодо прийнятності від 18 вересня 2001 року у справі «Калашников проти Росії» (*Kalashnikov v. Russia*), заява № 47095/99, рішення у справах «Мельник проти України» (*Melnik v. Ukraine*), заява № 72286/01, пп. 69–71, 28 березня 2006 року; «Яковенко проти України» (*Yakovenko v. Ukraine*), заява № 15825/06, пп. 75–76, 25 жовтня 2007 року; «Коктиш проти України» (*Koktysh v. Ukraine*), заява № 43707/07, п. 86, 10 грудня 2009 року та «Логвиненко проти України» (*Logvinenko v. Ukraine*), заява № 13448/07, п. 57, 14 жовтня 2010 року). У цій справі Суд не вбачає будь-якої причини відступати від свого попереднього підходу. На додаток, Суд зазначає, що, як вбачається з матеріалів справи, заявник подавав скарги на умови тримання його під вартою (див. пункт 31 вище). У світлі вищезазначеного Суд відхиляє заперечення Уряду.

44. Суд зазначає, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Таким чином, ця скарга має бути визнана прийнятною.

2. Жорстоке поводження з боку працівників СІЗО 28 лютого 2006 року

45. Уряд стверджував, що заявник повинен був подати скаргу щодо стверджуваного жорстокого поводження до прокуратури. За відсутності такої скарги було неможливо встановити відповідні факти. Відповідно заявник не може вважатись таким, що вичерпав усі національні засоби юридичного захисту щодо цього аспекту його заяви.

46. Заявник не надав коментарів щодо цього твердження, але взагалі зауважив, що підтримує свою скаргу стосовно події 28 лютого 2006 року.

47. Суд зазначає, що заявник не надав жодних доказів того, що він був побитий 28 лютого 2006 року. Так само він не надав жодного доказу того, що подавав відповідну скаргу до компетентних органів, хоча матеріали справи містили велику кількість його листів, що стосувались інших аспектів тримання його під вартою. Суд вважає, що ця конкретна оскаржувана подія не може вважатися системною проблемою. Отже, Суд погоджується з Урядом у тому, що заявник повинен був повідомити компетентні органи про стверджуване ним побиття. За відсутності будь-яких доказів того, що заявник робив будь-які спроби так вчинити, Суд не має підстав відхиляти заперечення Уряду (див. ухвалу щодо прийнятності від 14 жовтня 2008 року у справі «Алієв проти України» (*Aliev v. Ukraine*) (№ 2), заява № 33617/02, та вищезазначене рішення у справі «Логвиненко проти України» (*Logvinenko v. Ukraine*), пп. 62–64).

48. Отже, ця частина заяви має бути відхилена відповідно до пунктів 1 і 4 статті 35 Конвенції.

В. Суть

49. Заявник стверджував, що умови тримання його під вартою у СІЗО № 3 були дуже поганими. Він не погоджувався з позицією Уряду щодо цього, стверджуючи, що Уряд посилався тільки на ситуацію, що мала місце у 2010 році в той час, коли оскаржуваний ним період закінчився у 2006 році. Він також стверджував, що інформація Уряду була дуже загальною та не стосувалася специфіки його ситуації, включаючи перелічення камер, в яких він тримався. Заявник також посилався на міжнародні та національні доповіді різних органів, згідно з якими умови тримання під вартою в українських установах тримання під вартою були всюди дуже поганими.

50. Уряд заперечував цю точку зору. Уряд зазначив, що умови тримання заявника під вартою були адекватними та достатніми, аби відповідати його основним потребам.

51. Суд зазначає, що у тому, що стосується різних аспектів умов тримання заявника під вартою, включаючи розміри його ліжка, вентиляцію, санітарні заходи та вилучення його майна, інформація сторін різнилась, і відомості жодної зі сторін не підкріплені достатніми доказами. Отже, відповідні факти не можуть бути доведені «поза розумним сумнівом», що є стандартом доведення, який зазвичай використовується Судом (див. рішення від 31 липня 2008 року у справі «Старокадомський проти Росії» (*Starokadomskiy v. Russia*), заява № 42239/02, п. 39). Проте, у цій справі Суд не вважає за необхідне встановлювати правдивість кожного з тверджень заявника. Натомість, Суд зосередиться, перш за все, на твердженнях, які не заперечувались

Урядом держави-відповідача, або стосовно яких Уряд не надав достатніх зауважень, незважаючи на те, що вони були чітко та послідовно сформульовані у скаргах до національних органів та пізніше — до Суду (див. рішення від 19 липня 2007 року у справі «Трепашкін проти Росії» (*Trepashkin v. Russia*), заява № 36898/03, п. 85).

52. Суд, перш за все, зазначає, що сторонами не заперечується те, що заявник, який тримався у СІЗО № 3 протягом близько двох з половиною років, більшість цього часу провів у камері, розташованій у підвальному приміщенні, і яка мала площу 7 квадратних метрів. В цій камері він перебував ще з однією особою. Таким чином, на кожного з ув'язнених припадало близько 3,5 квадратних метрів особистого простору, що є менше, ніж мінімальний стандарт, рекомендований для України Європейським комітетом з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (див. вищезазначене рішення у справі «Давидов та інші проти України» (*Davydov and Others v. Ukraine*), п. 107)). З огляду на свою практику (див., наприклад, вищезазначені рішення у справі «Трепашкін проти Росії» (*Trepashkin v. Russia*), п. 92 «Мельник проти України» (*Melnik v. Ukraine*), п. 103, і рішення від 20 травня 2010 року у справі «Віслогужов проти України» (*Visloguzov v. Ukraine*), заява № 32362/02, п. 46), Суд констатує, що брак особистого простору під час тримання заявника під вартою сам по собі порушує питання за статтею 3 Конвенції з огляду, зокрема, на суворі обмеження свободи пересування та прогулянок на свіжому повітрі.

53. Суд також зазначає, що твердження Уряду про те, що вентиляція, освітлення та санітарні заходи в СІЗО були адекватними, а у заявника ніколи не вилучались особисті речі, не підтверджуються достатніми доказами та сформульовані у загальних виразах. У них не міститься відповідей на конкретні та постійні твердження заявника про зворотнє.

54. Зауваження Уряду щодо медичної допомоги, яка надавалася заявникові, також мають узагальнений характер. Заявник стверджував, що у нього було тривале запалення одного вуха після події 11 листопада 2005 року, коли його співкамерник, як стверджувалося, вдарив його по голові, та що він був вимушений лікувати це запалення своєю власною сечею. У той же час, як вбачається з відомостей Уряду, з приводу проблем з вухом заявника тричі оглядали лікарі: перший раз у грудні 2005 року, а останній — у лютому 2007 року, коли йому було проведено хірургічне втручання. Як вбачається з цих відомостей, запалення вуха заявника дійсно було або періодичним, або хронічним, та з плином часу погіршувалося. З іншого боку, неясно, яких заходів, якщо такі були, було вжито адміністрацією СІЗО для забезпечення своєчасного лікування та запобігання ускладненню.

55. З огляду на неспростування Урядом за допомогою докладних та точних відомостей тверджень заявника щодо поганих освітлення, вентиляції, харчування, санітарних заходів та медичної допомоги у СІЗО № 3, Суд готовий дійти висновку, що його страждання у зв'язку з браком особистого простору було, щонайменше, певною мірою обтяжене факторами, про які йдеться.

56. Відповідно умови тримання заявника під вартою були нелюдськими та такими, що принижують гідність. Отже, мало місце порушення статті 3 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 ТА ПІДПУНКТИВ «b» І «с» ПУНКТУ 3 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

57. Заявник скаржився на те, що Верховний Суд України несправедливо відмовив у задоволенні його клопотань щодо надання додаткового часу для ознайомлення з матеріалами справи та забезпечення присутності захисника в засіданні. Щодо цих скарг він посилався на пункт 1 та підпункти «b» і «с» пункту 3 статті 6 Конвенції. Зазначені положення передбачають таке:

«1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який ... встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

...

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

...

b) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;

с) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника...»

A. Прийнятність

58. Уряд не надав будь-яких зауважень щодо прийнятності цих скарг.

59. Суд зазначає, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Таким чином, вона має бути визнана прийнятною.

B. Суть

1. Доводи сторін

60. Заявник стверджував, що тридцяти двох годин (чотири дні), наданих йому для ознайомлення з матеріалами справи, було недостатньо для того, щоб забезпечити йому можливість підготувати касаційну скаргу, особливо з огляду на той факт, що матеріали справи склалися з двадцяти восьми томів (близько 7000 сторінок). Його ситуація ще більше ускладнювалася тим фактом, що під час ознайомлення з матеріалами справи він залишався у наручниках, що позбавляло його можливості робити записи та спричиняло сильні фізичні страждання. На додаток, між днем ознайомлення з матеріалами справи та днем проведення засідання суду касаційної інстанції, в якому він зрештою опинився без захисника, минуло шість місяців. З огляду на ці фактори, відмова Верховного Суду надати йому додатковий час для ознайомлення з матеріалами справи порушила гарантії статті 6 Конвенції.

61. Заявник також стверджував, що Верховний Суд несправедливо відмовив у задоволенні його клопотання призначити йому захисника у касаційному провадженні. На думку заявника, згідно з чинним законодавством Верховний Суд був зобов'язаний зробити це. Навіть якби такого зобов'язання не було, відмова Верховного Суду, на його думку, суперечила вимозі справедливості провадження, з огляду на складність справи та тяжкість обвинувачень, висунутих щодо заявника.

62. Уряд не погодився. Він стверджував, що заявникові двічі було надано можливість ознайомитися з матеріалами справи. Уперше він робив це у присутності двох захисників після закінчення досудового слідства у березні 2004 року. Вдруге він ознайомлювався з матеріалами справи самостійно 23 та 24 березня, а також 4 та 5 квітня 2005 року, готуючи свою касаційну скаргу. Тримання його в наручниках у цих випадках було б незаконним, але за відсутності будь-яких доказів на підтвердження цих тверджень заявника ця скарга була необґрунтованою. Так само не було доказів того, що під час ознайомлення з матеріалами справи заявник клопотав про надання додаткового часу для ознайомлення. Навпаки, він підписав розписки, якими засвідчував, що прочитав усі томи матеріалів справи, та не існувало доказів того, що його примусили зробити це.

63. Що стосується скарги заявника на незабезпечення йому на засіданні Верховного Суду захисника, Уряд зазначив, що законодавством на Верховний Суд не покладался обов'язок це робити. Незважаючи на це, Верховний Суд відклав засідання 13 вересня 2005 року саме для того, щоб надати заявникові час зв'язатися зі своїм захисником або запросити нового. Верховний Суд не повинен нести відповідальність за те, що заявник не вжив заходів у цьому

відношенні. Крім того, хоча захисника заявника не було на засіданні, вона подала касаційну скаргу, яка була розглянута Верховним Судом, а заявник особисто був присутній на засіданні та міг надати будь-які необхідні пояснення. З огляду на усе вищезазначене, проведення судового засідання судом касаційної інстанції за відсутності захисника заявника не було несправедливим.

2. Оцінка Суду

а. Загальні принципи

64. Суд повторює, що вимоги пункту 3 статті 6 Конвенції повинні розглядатись як конкретні аспекти конвенційного права на справедливий суд, гарантованого пунктом 1 статті 6 Конвенції. Суд розгляне скарги за двома вказаними положеннями разом (див., серед багатьох інших джерел, рішення від 23 квітня 1997 року у справі *«Ван Мехелен та інші проти Нідерландів»* (*Van Mechelen and Others v. the Netherlands*), п. 49, *Reports of Judgments and Decisions*, 1997III).

65. Суд зазначає, що підпункт «b» пункту 3 статті 6 гарантує обвинуваченому «адекватний час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту», а отже, ця гарантія означає, що підготовка захисту по суті головних обвинувачень може включати проведення з його боку всіх «необхідних заходів». Обвинувачений повинен мати можливість організувати свій захист належним чином і без перешкод можливості викласти суду, який розглядає справу, всі необхідні аргументи захисту і таким чином вплинути на результат провадження (див. рішення у справі *«Кан проти Австрії»* (*Can v. Austria*), № 9300/81, доповідь Комісії від 12 липня 1984 року, серія А, № 96, п. 53, ухвалу щодо прийнятності від 26 червня 1996 року у справі *«Коннолі проти Великобританії»* (*Connolly v. the United Kingdom*), № 27245/95, і рішення від 20 січня 2005 року у справі *«Майзіт проти Росії»* (*Mayzit v. Russia*), № 63378/00, п. 78). Крім того, до засобів, необхідних кожному, хто обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, належить можливість ознайомитися — для цілей підготовки свого захисту — з результатами розслідувань, які проводилися протягом усього провадження у справі (див. ухвалу щодо прийнятності від 15 січня 1997 року у справі *«С. Г. Р. проти Нідерландів»* (*C. G. P. v. the Netherlands*), № 29835/96, і рішення від 18 березня 1997 року у справі *«Фуше проти Франції»* (*Foucher v. France*), *Reports* 1997II, пп. 26–38). Питання адекватності часу та можливостей, наданих обвинуваченому, слід вирішувати в контексті обставин кожної конкретної справи (див. рішення у справі *«Корнев та Карпенко проти України»* (*Kornev and Karpenko v. Ukraine*) від 21 жовтня 2010 року, заява № 17444/04, п. 67).

66. Що стосується підпункту «с» пункту 3 статті, Суд повторює, що, хоча він надає кожному обвинуваченому у вчиненні кримінального правопорушення право «захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника ...», він не уточнює спосіб реалізації цього права. Отже, він залишає договірним державам право вибору засобу забезпечення цих гарантій в їхніх судових системах, а завдання Суду полягає у тому, щоб пересвідчитися, чи відповідає обраний ними засіб вимогам справедливого суду (див. рішення від 24 травня 1991 року у справі «*Каранта проти Швейцарії*» (*Quaranta v. Switzerland*), п. 30, Series A № 205).

67. Раніше Суд уже постановляв, що призначення захисника саме по собі необов'язково вирішує питання відповідності вимогам підпункту «с» пункту 3 статті 6. Просте призначення захисника не забезпечує ефективного захисту, оскільки такому захиснику можуть перешкоджати у виконанні його обов'язків, або ж він може ухилитися від їх виконання. Якщо національні органи повідомляються про існування такої ситуації, вони повинні або замінити захисника, або зобов'язати його чи її виконати ці обов'язки (див., наприклад, рішення від 26 квітня 2007 року у справі «*Кахраман проти Туреччини*» (*Kahraman v. Turkey*), заява № 42104/02, п. 35 *in fine*).

68. Тим не менш, держава не може нести відповідальності за кожен недолік у роботі захисника, призначеного з метою надання юридичної допомоги, або обраного обвинувачуваним. Незалежність представників юридичної професії від держави передбачає, що здійснення захисту є по суті відносинами між підсудним та його захисником незалежно від того, чи призначається захисник для надання юридичної допомоги, чи його послуги оплачуються з приватного джерела (див. рішення від 24 вересня 2002 року у справі «*Кускані проти Сполученого Королівства*» (*Cuscani v. the United Kingdom*), заява № 32771/96, п. 39). Згідно з підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції втручання від компетентних національних органів вимагається лише у тому випадку, коли нездатність захисника ефективно представляти інтереси підзахисного є очевидною або у достатній мірі доведена до їх відома якимось іншим способом (див. рішення від 19 грудня 1989 року у справі «*Камазінські проти Австрії*» (*Kamasinski v. Austria*), Серія А, № 168, та рішення від 21 квітня 1998 року у справі «*Дауд проти Португалії*» (*Daud v. Portugal*), п. 38, Reports 1998II).

69. У великій кількості справ Суд уже зазначав, що державні органи можуть нести відповідальність за забезпечення надання обвинуваченим захисту в провадженні з оскарження. Фактори, що мають відношення до встановлення меж цього обов'язку, включають: (а) обсяг повноважень суду, що переглядає справу (чи розповсюджуються вони як на питання права, так і на питання фактів, чи має суд повноваження повністю переглянути справу та дослідити

додаткові аргументи, які не були розглянуті під час провадження у суді першої інстанції); (b) тяжкість обвинувачень щодо заявника та (c) суворість покарання, яке може бути призначене заявникові (див. рішення у справах «Максвелл проти Великобританії» (*Maxwell v. the United Kingdom*), від 28 жовтня 1994 року, п. 40, Series A № 300C; «Шильберґс проти Росії» (*Shilbergs v. Russia*), заява № 2007 5/03, п. 123, від 17 грудня 2009 року; «Потанов проти Росії» (*Potapov v. Russia*), заява № 14934/03, п. 24, від 16 липня 2009 року; «Шуленов проти Росії» (*Shulepov v. Russia*), заява № 15435/03, пп. 34–39, від 26 червня 2008 року, та «Шугаєв проти Росії» (*Shugayev v. Russia*), заява № 11020/03, пп. 53–60, від 14 січня 2010 року).

b. Застосування цих принципів у цій справі

70. Суд зазначає, що скарги заявника про те, що під час ознайомлення з матеріалами справи він перебував у наручниках, заперечувалися Урядом як необґрунтовані. Суд не може встановити достовірність позицій сторін за браком доказів. Тим не менш, Суд стурбований твердженнями заявника, зважаючи, зокрема, на той факт, що Верховний Суд не надав відповіді на його скаргу у цьому відношенні. Стосовно скарги заявника на те, що він мав тільки чотири дні для ознайомлення з матеріалами справи, які склалися з двадцяти восьми томів, Суд вважає, що за обставин цієї справи ця скарга повинна розглядатися з урахуванням того факту, що під час касаційного провадження заявник не мав представника.

71. Відповідно до положень Кримінально-процесуального кодексу (див. пункт 38 вище), у випадку, коли в кримінальному провадженні апеляційний суд діє як суд першої інстанції, юрисдикція Верховного Суду, що переглядає справу у касаційному порядку, поширюється як на питання права, так і на питання фактів. Верховний Суд України також мав право на розгляд додаткових аргументів, які не були розглянуті під час провадження у суді першої інстанції. Враховуючи тяжкість обвинувачень, висунутих щодо заявника, та суворість застосованого до нього покарання, Суд вважає, що для заявника допомога захисника на цій стадії була необхідною,— тим більше, враховуючи обмеженість часу (тридцять дві години), наданого йому для ознайомлення з матеріалами справи, що мало місце приблизно за півроку до того, як відбулося судове засідання.

72. З огляду на вищезазначене, Суд вважає, що відмови Верховного Суду задовольнити клопотання заявника щодо надання йому додаткового часу для ознайомлення з матеріалами справи та щодо забезпечення представлення його інтересів у касаційному провадженні не відповідали пункту 1 та підпунктам «b» і «c» пункту 3 статті 6 Конвенції.

73. Відповідно мали місце порушення зазначених положень.

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 13 КОНВЕНЦІЇ

74. Заявник також скаржився за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективних засобів юридичного захисту щодо його скарг за статтею 3 Конвенції на умови тримання його під вартою та побиття його працівниками СІЗО. Відповідне положення передбачає таке:

«Кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

75. Уряд заперечив проти цього.

A. Відсутність засобів юридичного захисту щодо скарги на умови тримання під вартою

76. Суд вважає, що ця скарга не є явно необґрунтованою або дійсно неприйнятною з будь-яких інших підстав, передбачених статтею 35 Конвенції. Таким чином, вона має бути визнана прийнятною.

77. З огляду на свою попередню судову практику (див., серед інших джерел, вищезазначене рішення у справі *«Мельник проти України»* (*Melnik v. Ukraine*), пп. 113–116, та рішення від 18 грудня 2008 року у справі *«Ухань проти України»* (*Ukhan v. Ukraine*), заява № 30628/02, пп. 91–92) та на обставини цієї справи, Суд вважає, що Уряд не довів, що на практиці заявник мав можливість скористатись ефективним засобом юридичного захисту щодо його скарг, тобто засобом, здатним запобігти виникненню або продовженню порушень, або здатним забезпечити йому відповідне відшкодування.

78. Отже, Суд доходить висновку, що мало місце порушення статті 13 Конвенції у зв'язку з відсутністю у національному законодавстві ефективного та доступного засобу юридичного захисту щодо скарг заявника на умови тримання його під вартою.

B. Відсутність засобів юридичного захисту що до скарги про стверджуване побиття заявника співпрацівниками СІЗО

79. Суд нагадує, що він уже встановив, що скарга заявника за статтею 3 Конвенції про побиття його працівниками СІЗО не була безпідставною. Таким чином, гарантії статті 13 Конвенції не поширюються на цю скаргу. Отже, ця частина заяви є неприйнятною та має бути відхилена відповідно до підпункту «а» пункту 3 і пункту 4 статті 35 Конвенції.

IV. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ІНДИВІДУАЛЬНУ ЗАЯВУ

80. Заявник також скаржився за статтею 34 Конвенції на те, що апеляційний суд відмовив йому у наданні копій документів з матеріалів кримінальної справи, які запитувались Секретарем Суду. Вказане положення передбачає таке:

«Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права».

81. Уряд заперечив проти цього. Уряд стверджував, зокрема, що відмова апеляційного суду за власний кошт здійснити копіювання документів не перешкоджала матері заявника або будь-якому іншому представникові за його вибором самостійно зробити копії та, за потреби, звернутись до працівників суду з проханням засвідчити їх.

82. Заявник оспорував ці твердження. Він стверджував, зокрема, що апеляційний суд був єдиним органом, який міг би надати засвідчені копії документів, які запитувались Секретарем Суду. Він також стверджував, що його мати, яка не була учасницею кримінального провадження, не мала права копіювати документи, та що, перебуваючи під вартою і не маючи коштів на юридичну допомогу, він не міг запросити захисника для виконання цього запиту.

83. Суд уже встановлював, що стаття 34 Конвенції може покладати на державні органи обов'язок надавати копії документів заявникам, які перебувають в особливо вразливому становищі та є залежними і не можуть отримати необхідні документи на підтримку своїх заяв без допомоги держави (див. в якості нещодавнього прикладу рішення від 14 жовтня 2010 року у справі «Найден проти України» (*Naydyon v. Ukraine*), заява № 16474/03, п. 63). З іншого боку, Суд також встановлював, що зобов'язання не перешкоджати здійсненню права на індивідуальну заяву не означає автоматично, що держава зобов'язана надавати заявникам копії всіх чи будь-яких запитуваних документів або забезпечувати їм технічні можливості на їхній вибір для того, аби вони виготовили копії самостійно (див. рішення у справах «Корнаковс проти Латвії» (*Kornakovs v. Latvia*), заява № 61005/00, пп. 171–174, від 15 червня 2006 року, та «Чайковський проти України» (*Chaykovskiy v. Ukraine*), заява № 2295/06, п. 96, від 15 жовтня 2009 року).

84. Суд зазначає, що у цій справі, на відміну від вищезазначеної справи «Чайковський проти України» (*Chaykovskiy v. Ukraine*), клопотання заявника обмежувалося проханням надати тільки копії документів, які запитувались Секретарем Суду. З іншого боку,

на відміну від справи «Найден проти України» (*Nayduon v. Ukraine*), в якій заявник, що тримався під вартою, не тільки не мав необхідних коштів, а й не отримував допомоги від родини та мав дуже обмежені контакти із зовнішнім світом (див. вищезазначену справу «Найден проти України» (*Nayduon v. Ukraine*), п. 64), у цій справі заявник мав представника, яким була його матір, Л. Л.

85. Видається, що Л. Л. клопотала перед апеляційним судом про виготовлення копій документів за власний кошт і 9 лютого 2007 року у задоволенні цього клопотання було відмовлено. У той же час, вона ніколи не зверталася до цього суду аби самостійно виготовити копії, які потім засвідчити у працівників суду. Отже, Суд не може робити будь-яких припущень щодо того, чи було б таке клопотання задоволене, чи ні.

86. З огляду на вищевикладене, Суд вважає, що відмова апеляційного суду виготовити засвідчені копії запитуваних документів не спричинила нездатність заявника надати документи, необхідні для підтримання його заяви.

87. Таким чином, дії апеляційного суду не становили втручання у право заявника на індивідуальну заяву. Отже, Україна дотрималася своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції.

V. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

88. Заявник також скаржився за статтею 3 Конвенції, що під час досудового слідства він зазнав жорстокого поводження з боку слідчих органів; за статтею 5 Конвенції — що його попереднє ув'язнення у СІЗО № 3 було незаконним; підпунктом «d» пункту 3 статті 6 — що суд першої інстанції не викликав в якості свідка З., іншого підозрюваного в участі у банді. Насамкінець, щодо фактів цієї справи заявник посилався на статті 1, 2, 7, 8, 10, 12, 14 та 17 Конвенції.

89. У світлі всіх наданих матеріалів та у тій мірі, в якій оскаржувані питання належать до його компетенції, Суд вважає, що вони не виявляють будь-яких ознак порушень прав і свобод, викладених у положеннях, на які посилався заявник.

90. Отже, ця частина заяви є явно необґрунтованою та має бути відхилена відповідно до підпункту «а» пункту 3 і пункту 4 статті 35 Конвенції.

VI. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

91. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове

відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

А. Шкода

92. Заявник вимагав перегляду справи та 20 000 євро відшкодування моральної шкоди.

93. Уряд стверджував, що ці вимоги повинні бути відхилені.

94. Суд зазначає, що у цій справі він констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції. Тією мірою, якою вимога заявника стосується констатації цього порушення, Суд повторює, що коли заявника було засуджено, незважаючи на потенційне порушення його прав, гарантованих статтею 6 Конвенції, він повинен бути настільки, наскільки це можливо, поставлений у таке становище, в якому він перебував, якби вимоги зазначеного положення не були порушені, та що найбільш належною формою відшкодування, у принципі, є перегляд справи у разі надходження відповідного клопотання (див. рішення у справах «Ойкалан проти Туреччини» (*Ocalan v. Turkey*) [ВП], заява № 46221/99, п. 210 *in fine*, ECHR 2005IV, та «Попов проти Росії» (*Popov v. Russia*), заява № 26853/04, п. 263, від 13 липня 2006 року). У цьому зв'язку Суд зазначає, що законодавство України (стаття 40012 Кримінально-процесуального кодексу України, стаття 38 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та стаття 10 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини») передбачає можливість відновлення провадження у справі у разі констатації Судом порушення Конвенції.

95. Що стосується грошового відшкодування, то з огляду на обставини цієї справи та здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує заявнику 15 000 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові та інші витрати

96. Заявник, якому було також надано юридичну допомогу, вимагав 2000 євро компенсації оплати послуг на його представництво в Суді.

97. Уряд зазначив, що заявник не надав жодних документів на підтримку цієї вимоги.

98. Відповідно до практики Суду, заявник має право на відшкодування судових витрат, якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їх розмір — обґрунтованим. У цій справі, з огляду на те, що заявникові було надано юридичну допомогу та те, що він не надав доказів на підтримку своєї вимоги, Суд нічого не присуджує.

С. Пеня

99. Суд вважає за належне призначити пеню, виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якого має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятними скарги щодо умов тримання заявника під вартою в СІЗО № 3, недостатності часу та можливостей для підготовки касаційної скарги заявника, відсутності юридичного представництва заявника під час касаційного провадження, відсутності ефективних засобів юридичного захисту щодо умов тримання, а решту скарг у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 3 Конвенції.

3. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 у поєднанні з підпунктами «b» і «c» пункту 3 статті 6 Конвенції.

4. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 13 Конвенції.

5. *Постановляє*, що Україна дотрималася своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції щодо відмови органів судової влади надати заявникові засвідчені копії документів, необхідних для його заяви до Суду.

6. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців з дня, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявникові 15 000 (п'ятнадцять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди разом з будь-якими податками, що можуть нараховуватись; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

7. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 12 січня 2012 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
Секретар

Дін ШПІЛЬМАНН
Голова